

Germanista Pavel Novotný získal čestné uznání poroty Ceny Otokara Fischera

17.6.2026 - adam.pluhar | Technická univerzita v Liberci - Tuni.tul.cz

Pedagog a vedoucí katedry německého jazyka na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické TUL Pavel Novotný obdržel významné Čestné uznání v rámci Ceny Otokara Fischera. Odborná porota složená z předních expertů na germano-bohemistiku ocenila jeho vědecké pojednání s názvem Rozhlasové hry Bohumily Grögerové a Josefa Hiršala. Čestné uznání převzal v Goethe-Institutu v Praze před sálem plným akademiků, autorů, nakladatelů, studentů a dalších zájemců o německo-bohemistickou studii.

Cenou Otokara Fischera a třemi čestnými uznáními jsou oceňovány vynikající německy a česky psané vědecké práce z oblasti bohemistiky a germano-bohemistiky, které byly v posledních dvou letech publikovány v Německu, Rakousku či ve Švýcarsku, respektive v České republice.

Pavel Novotný v rozhovoru přibližuje nejen význam uděleného ocenění, ale i fascinující, u nás dosud opomíjený svět experimentálního rozhlasového umění.

Zároveň je neúnavným propagátorem němčiny a v rozhovoru také říká: *„Učte se německy, vyplatí se to. Nejen kvůli čokoládě v Žitavě.“*

Co pro vás Čestné uznání Ceny Otokara Fischera znamená?

Toho ocenění si vážím velmi, jedná se o skutečně významné ocenění. Ve výběru bylo mnoho desítek titulů a v komisi zasedají uznávaní odborníci pohybující se na poli germano-bohemistiky a kunsthistorie. O to víc mě těší, že moje práce v této silné konkurenci uspěla.

O čem v kostce pojednává vaše vědecká práce Rozhlasové hry Bohumily Grögerové a Josefa Hiršala?

Rozhlasové hry Grögerové a Hiršala představují v českém prostředí paradoxně málo známou oblast. Vycházely totiž ze západoněmecké rozhlasové estetiky šedesátých a sedmdesátých let. Mnohdy byly dokonce přímo psány pro západoněmeckou produkci v němčině, případně ve směsi dalších jazyků. Na vzniku těchto kompozic se intenzivněji podílela Bohumila Grögerová, která dokonce napsala několik rozhlasových kusů samostatně. Hry vznikaly primárně jako strojopisné stereofonní kompozice, převážně v období normalizace. Ve své době naprosto neměly šanci zaznít na českých rozhlasových vlnách. V knize jsem se snažil navrátit je tak trochu zpátky, představit je v plném kontextu i významové šíři. Spojil jsem rozsáhlou vědeckou studii, která slouží jako jakýsi ‚návod k použití‘, se svými vlastními překlady her. V případě her, které již byly auditivně zpracovány, jsem pro čtenáře přidal i QR kód pro přímý poslech.

Proč jste si vybral právě tyto autory a jaký měli vztah k německému prostředí? Člověk by předpokládal, že práce je psána v němčině...

Ne, práce záměrně není psána německy. Je zcela vědomě v češtině, a to prostě proto, aby tyto hry byly konečně k dispozici českému prostředí – například divadelníkům, rozhlasovým odborníkům, bohemistům, ale třeba i běžným čtenářským kruhům. Sledoval jsem tím jasný kulturní, troufám si říci snad až buditecký záměr. Před šesti lety jsem vydal příbuznou práci o experimentální rozhlasové hře v němčině. V této německé knize jsem se výběrově věnoval třem německým hrám Grögerové a Hiršala a také Ferdinandu Kriwetovi, což je legenda německé neoavantgardy. Časem se však

ukázalo, že zatímco pro německy mluvící oblast je práce přínosná, u nás v českém prostředí naráží na jazykovou bariéru.

Němčinou u nás také vládne čím dál méně lidí.

Ano a je to místy až nepochopitelné. Proto je tato nová kniha psána v češtině a od původního německého východiska se dosti liší. Hry jsou zde přítomny kompletně, včetně těch česky psaných, jsou podrobně komentované a díky QR kódům také slyšitelné. Text studie je plně přizpůsoben českému kontextu: podrobně vysvětlují, co je to experimentální literatura a experimentální rozhlasová hra, jakou roli hraje stereofonie v akustické montáži a podobně. Odkrýváme tu rozhlasovou estetiku, která se pohybuje daleko za hranicemi konvenčních postupů a v našich končinách je dosud málo známá.

Znají tyto české autory i v německém prostředí? Co Bohumilu Grögerovou a Josefa Hiršala vlastně spojuje a jsou aktuální i pro dnešní dobu?

Ano, Hiršal a Grögerová jsou v německém kontextu relativně známí, a to především jako zástupci experimentálních proudů šedesátých let. Svého času byli intenzivně provázáni se západní scénou, a to zdaleka ne jen německojazyčnou. Pěstovali aktivní kontakty s uměleckými okruhy ve Francii, Velké Británii, Itálii nebo třeba i v Latinské Americe. Představují svébytný tvůrčí pár srovnatelný s proslulým rakouským duem Ernst Jandl a Friederike Mayröcker. Tvorba Grögerové a Hiršala se jako celek nevztahuje pouze na experimentální proudy, byli neobyčejně všestranní.

Čím mohou texty Bohumily Grögerové a Josefa Hiršala oslovit dnešního čtenáře?

Co se týče aktuálnosti - mnohé texty, které napsali, jsou až znepokojivě živé. To je mimo jiné právě případ jejich rozhlasových her. Zabývali se v nich mechanismy moci a totality, reflektovali média a manipulativní sílu jazyka. V jedné z her se Bohumila Grögerová dokonce vizionářsky dotkla dnes nesmírně aktuálního fenoménu umělé inteligence. Je to skutečně fascinující a hluboké čtení.

Je něco, co byste chtěl na závěr vzkázat studentům a kolegům?

Ano - učte se němčinu, protože se to jednoznačně vyplatí. A to nejen proto, abyste si jeli koupit čokoládu do sousední Žitavy... Znalost jazyka sousedů nám otevírá dveře k neuvěřitelnému kulturnímu bohatství a souvislostem, které máme přímo za humny, ale bez jazyka nám zůstanou skryty.

<https://tuni.tul.cz/a/germanista-pavel-novotny-ziskal-cestne-uznani-poroty-ceny-otokara-fischera-169072.html>